МІНІСТРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ/НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ ТА ТОВАРОЗНАВСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **«Розвиток системи протидії митним порушенням в Україні»**

Адамської Яни Валеріївни _____
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Здобувача вищої освіти магістерського рівня, 2 курсу, групи ММ-22-1
спеціальності 073 Менеджмент
освітня програма Менеджмент митної справи

Науковий керівник _____ к.е.н., Мельник Олена Володимирівна
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Гарант освітньо-професійної програми _____ д.е.н., проф. Гребельник Олександр Петрович
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри митної справи та товарознавства
протокол від «24» 04 2024 № 7

Завідувач кафедри _____ _____
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь-2024

Реєстрація № 1 31.01.2024 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки До захисту _____ _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту добре 06.02.2024 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Я.В. Дейнеко
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ О.П. Пребельник
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ О.В. Мельник
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Т.В. Микитенко
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
Доповідь	від 0 до 10			П.В. Дейнеко О.П. Гребельник О.В. Мельник Т.В. Ликогенко О.Ю. Корунченко
Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	80		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря (підписи)
80	B	добре	06.02.2024	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	F	2 (незадовільно)

Факультет/навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства
Спеціальність 073 Менеджмент
Освітня програма Менеджмент митної справи

Затверджую
Завідувач кафедри Гребельник О.П.
«___» _____ 2023р.

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт)

здобувачу вищої освіти

Адамській Яні Валеріївні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту) «Розвиток системи протидії митним порушенням в Україні»
Затверджена наказом ректора від «15» 12. 2022р. №1289
2. Строк здачі закінченої роботи
3. Мета роботи розробити напрями удосконалення системи протидії митним порушенням в Україні на основі зарубіжного досвіду.
Об'єкт дослідження – митні правопорушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
Предмет дослідження – сукупність теоретично-методичних інструментів щодо діяльності митних органів з протидії порушенням митного законодавства.
4. Вихідні дані до роботи Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, підручники, навчальні посібники, статті та тези конференцій вітчизняних та зарубіжних авторів, Інтернет-ресурси, щорічна статистична звітність державної митної служби України.
5. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

Розділ 1. Теоретичні засади протидії митним порушенням
1.1. Поняття та зміст порушень митних правил
1.2. Мета, завдання і функції протидії митним порушенням
1.3. Види митних правопорушень
Розділ 2. Система протидії митним порушенням в українському та закордонному законодавстві
2.1. Суб'єкти запобігання та протидії митним порушенням в Україні
2.2. Конституційні основи та соціально-економічні передумови формування протидії митним порушенням
2.3. Аналіз системи протидії митним порушенням в Україні
Розділ 3. Шляхи удосконалення системи протидії митним порушенням в Україні

3.1. Зарубіжний досвід правової протидії порушенням у зовнішньоекономічної діяльності

3.2. Розробка напрямів удосконалення системи протидії мі порушенням в Україні на основі зарубіжного досвіду

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів робот	
		За планом	Фактичнс
1	2	3	4
1	Написання вступу.	22.02.2023	
2	Написання розділу 1.	06.05.2023	
3	Написання розділу 2.	03.09.2023	
4	Написання розділу 3.	03.10.2023	
5	Написання висновків.	27.10.2023	
6	Представлення першого загального варіанту дипломної роботи	01.11.2023	
7	Доопрацювання дипломної роботи з врахуванням зауважень керівника	10.11.2023	
8	Підготовка чистового (кінцевого) варіанту	22.11.2023	
9	Перевірка роботи на антиплагіат	02.12.2023	
10	Захист роботи.	06.02.2024	

8. Дата видачі завдання «22» 02. 2022

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ (підпис) О.В. Мелы (ініціали, прізви

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) О.П. Гребел (ініціали, прізви

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) Я.В. Адамс (ініціали, прізви

Відгук
наукового керівника
на кваліфікаційну роботу
Адамської Яни Валеріївни
на тему „Розвиток системи протидії митним порушенням в Україні"

Обрана для кваліфікаційної роботи тема є надзвичайно актуальною в умовах значних змін у способах ведення міжнародної торгівлі в останні роки. Митні системи в усіх країнах стикаються з необхідністю впровадження нових способів протидії митним порушенням.

Текст кваліфікаційної роботи відповідає поставленій меті й завданням. Робота має логічну структуру. В ній послідовно розкрито теоретичні засади протидії митним порушенням, виконаний аналіз системи такої протидії та обґрунтовані шляхи удосконалення системи протидії митним порушенням в Україні.

Кваліфікаційна робота не містить додатків, а при її оформленні допущені окремі неточності.

Кваліфікаційна робота рекомендується до захисту на ДЕК.

Науковий керівник О. В. Мельник,
канд. екон. наук,
доцент

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу
здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти Державного податкового університету
Адамської Яни Валеріївни
«Розвиток системи протидії митним порушенням в Україні»

Актуальність теми. Порушення митних правил є найбільш поширеним видом правопорушень у галузі митної справи. А механізм запобігання та протидії порушенням митних правил набуває своєї актуальності у процесі формування України як правової, соціальної держави. Процес здійснення комплексної боротьби із зазначеними деліктами у митній сфері є необхідною умовою інтеграції нашої країни в європейський простір. Підвищення ролі митниці в забезпеченні фіскальних завдань держави і поповненні доходів державного бюджету вимагає не тільки вдосконалення контрольних заходів і підвищення якості організації митного контролю, але і облаштування митних кордонів, сприяння розвитку торгівлі, встановлення партнерських взаємостосунків з бізнесом, неухильного дотримання діючих законів і нормативних актів, уніфікації тарифів і митного законодавства, налагодження взаємодії з іншими державними органами на національному і міжнародному рівнях.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в тому, що у ній комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права визначено сутність та особливості адміністративно-правового механізму запобігання та протидії порушенням митних правил, що дозволило обґрунтувати низку нових концептуальних положень і висновків, надати практичні рекомендації з досліджуваних питань. У роботі обґрунтовано зарубіжний досвід адміністративно-правового механізму запобігання та протидії порушенням митних правил щодо автоматизації процесів й уникнення суб'єктивного фактору; створення ефективної системи аналізу корупційних ризиків; функціонування єдиної системи електронного документообігу між державними органами з метою пришвидшення процесу обміну інформацією; взаємодії з митними органами зарубіжних країн. Розроблено декілька рекомендацій по вдосконаленню організації митного контролю.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. У кваліфікаційній роботі дотримана основна її структура, яка охоплює актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, елементи наукової новизни та практичну значущість. Оформлення кваліфікаційної роботи відповідає вимогам. Робота має ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, рисунків і схем для більш повного розуміння викладених у роботі теоретичних положень і практичних розробок.

Обґрунтованість пропозицій і висновків їх практична цінність у роботі. Висновки, зроблені автором, цілком відображають зміст дослідження, є чіткими, логічно послідовними і науково обґрунтованими. Отримані в ході

написання кваліфікаційної роботи теоретичні та практичні результати багато в чому є універсальними і можуть знайти застосування в роботі з різною продукцією в багатьох галузях бізнесу. Практичне значення обумовлено тим, що спираючись на результати проведеного дослідження, українські державні органи одержують практичний дієвий механізм протидії митним порушенням і можливість підвищення іміджу країни на міжнародному ринку.

Наявність недоліків. У роботі бажано було більш детально розглянути можливість застосування зарубіжного досвіду протидії митним порушенням у сучасних реаліях. Однак, це не знижує загальний рівень проведеного дослідження.

Загальний висновок і оцінка роботи. В цілому зміст роботи відповідає темі, інформація, представлена в кваліфікаційній роботі, є достовірною. Робота викладена структуровано, змістовно, відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту з позитивною оцінкою.

Рецензент:
доцент кафедри економічної теорії
Національного університету
біоресурсів і природокористування
України

Інна ГУЩА

Підпис засвідчую
Пров. фахівець ВК

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Адамська Яна Валеріївна

Курс/група _____МММ-22-1_____

Тема дипломної роботи

Розвиток системи протидії митним порушенням в Україні

П. І. Б. наукового керівника

Мельник Олена Володимирівна

Дата захисту: 20.01.24

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 94,87%
Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 5,13%, цитат 0,35%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі М. Іщук

АНОТАЦІЯ

«Розвиток системи протидії митним порушенням в Україні»
(назва випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи)

Мета роботи полягає в розробці напрямів удосконалення системи протидії митним порушенням в Україні на основі зарубіжного досвіду.
У першому розділі розкриваються теоретичні основи порушень митних правил та їх протидії. У другому розділі вивчаються передумови формування протидії митним порушенням та проводиться аналіз системи протидії митних порушень в Україні. У третьому розділі проводиться розробка рекомендацій щодо вдосконалення організації митного контролю на українській митниці.
Кваліфікаційна робота містить 58 сторінок, 4 схеми, 1 таблицю, список використаних джерел із 55 найменувань.
Ключові слова: митні правопорушення, протидія митним порушенням, контрабанда, незаконне перевезення товару через кордон, митниця.
Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023.
Рік захисту роботи 2023.

ABSTRACT

«Development of the system of counteraction to customs violations in Ukraine»
(name of the final qualification (diploma) work)

The purpose of the work is to develop directions for improving the system of combating customs violations in Ukraine based on foreign experience.
The first chapter reveals the theoretical foundations of violations of customs rules and their countermeasures. In the second section, the prerequisites for the formation of countermeasures against customs violations are studied and the system of countermeasures against customs violations in Ukraine is analyzed. In the third section, recommendations are developed for improving the organization of customs control at the Ukrainian customs.
The qualification work contains 65 pages, 4 diagrams, 1 table, a list of used sources of 55 names.
Key words: customs offenses, combating customs violations, smuggling, customs.
The year of performance of qualification work is 2023.
The year of job protection is 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП **4**

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ МИТНИМ ПОРУШЕННЯМ **7**

1.1 Поняття та зміст порушень митних правил 7

1.2 Мета, завдання і функції протидії митним порушенням 10

1.3 Види митних правопорушень 13

РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ПРОТИДІЇ МИТНИМ ПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЗАКОРДОННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ **19**

2.1. Суб'єкти запобігання та протидії митним порушенням в Україні 19

2.2. Конституційні основи та соціально-економічні передумови формування протидії митним порушенням 24

2.3. Аналіз системи протидії митним порушенням в Україні 31

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ МИТНИМ ПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНІ **38**

3.1. Зарубіжний досвід правової протидії порушенням у сфері зовнішньоекономічної діяльності 38

3.2. Розробка напрямів удосконалення системи протидії митним порушенням в Україні на основі зарубіжного досвіду 45

ВИСНОВКИ **48**

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ **50**

ВСТУП

Питома вага митних правопорушень в структурі злочинів у сфері економічної діяльності складає 5%. На сьогоднішній день частка митних правопорушень у державній статистиці дає підставу зробити висновок про те, що темпи їх зростання зберігаються. Відзначене вище дозволяє стверджувати, що митна злочинність в Україні має глибокі соціально-економічні корені, характеризується високою латентністю, здійснюється в більшості випадків при безпосередній участі організованої злочинності. Все це стримує певною мірою проведення економічних реформ, завдає значного збитку економічній безпеці держави, підриває її соціальні і політичні засади. В цих умовах одним з найважливіших завдань, що стоять перед українським суспільством, є протидія митним порушенням.

Підвищення ролі митниці в забезпеченні фіскальних завдань держави і поповненні доходів державного бюджету вимагає не тільки вдосконалення контрольних заходів і підвищення якості організації митного контролю, але і облаштування митних кордонів, сприяння розвитку торгівлі, встановлення партнерських взаємостосунків з бізнесом, неухильного дотримання діючих законів і нормативних актів, уніфікації тарифів і митного законодавства, налагодження взаємодії з іншими державними органами на національному і міжнародному рівнях.

Проблематикою митного контролю у всіх його проявах займалися такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, М.В. Мельник, О.М. Музичук, О.В. Малько, О.С. Юнін, В.В. Прокопенко, Т.О. Коломоєць, О.Ф. Скакун, Д.В. Примаченко,І.П. Яковлєв, Д.М. Гречаний, І.І. Іванча, І.А. Калашникова, Г.О. Оліщук, А.В. Шпільова, Т.Ю. Юркін і ін.

В той же час дослідження перспектив розвитку митного контролю, системи протидії митним порушенням в Україні, незважаючи на публікації з даної проблематики, все ще залишається логічно незавершеним. Специфіка митного контролю породжує різноманітність інтеграційних зв'язків і вимагає

розвинутої інформаційно-комунікативної інфраструктури, що базується на створенні цільових механізмів, які обслуговують контрольний процес і спираються на митне, податкове, бюджетне і валютне законодавство, а також на сучасні технології, інструменти, форми, методи, важелі, інновації, організаційні умови для забезпечення максимально повного і своєчасного надходження доходів до бюджету.

Значущість митного контролю і логічна незавершеність наукових напрацювань в цьому напрямі обумовлюють актуальність даної проблематики і необхідність продовження досліджень в даній сфері.

Метою дослідження є розробка напрямів удосконалення системи протидії митним порушенням в Україні на основі зарубіжного досвіду.

Досягнення поставленої мети обумовило такі завдання дослідження:

- вивчити поняття та зміст порушень митних правил;

- розкрити мету, завдання і функції протидії митним порушенням;

- надати класифікацію видам митних правопорушень;

- розглянути суб’єктів запобігання та протидії митним порушенням в Україні;

- дослідити конституційні основи та соціально-економічні передумови формування протидії митним порушенням;

- проаналізувати систему протидії митним порушенням в Україні;

- запропонувати шляхи вдосконалення системи протидії митним порушенням в Україні на основі зарубіжного досвіду.

Предмет дослідження – сукупність теоретично-методичних інструментів щодо діяльності митних органів з протидії порушенням митного законодавства.

Об’єкт дослідження – митні правопорушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Дане дослідження було проведено за допомогою використання аналітичного методу; синтетичного методу; індукційного методу; дедукційного методу; методу узагальнення; порівняльного методу; системного підходу; класифікаційного методу; статистичного методу; методу збору та узагальнення інформації.

В якості нормативно-правової бази дослідження використовувалися Конституція України, державні закони, кримінальне, цивільне, митне, податкове, бюджетне, міжнародне кримінальне законодавство, а також інші нормативно-правові акти у сфері зовнішньоекономічної діяльності, які складають правову основу протидії митним порушенням.

Концептуальні розробки і методичні положення, сформульовані в ході дослідження, багато в чому є універсальними і можуть знайти застосування в роботі з різною продукцією в багатьох галузях бізнесу.

Практичне значення обумовлено тим, що спираючись на результати проведеного дослідження, українські державні органи одержують практичний дієвий механізм протидії митним порушенням і можливість підвищення іміджу країни на міжнародному ринку.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ МИТНИМ ПОРУШЕННЯМ

1.1 Поняття та зміст порушень митних правил

Поняття об'єкту правопорушення є одним з важливих понять загальної теорії правопорушень. Кожний злочин, чи виражається він у дії або бездіяльності, завжди є посяганням на визначений об'єкт. Злочин, який ні на що не робить замах, в природі не існує.

Теоретичні аспекти митного правопорушення як юридичної категорії тісно пов'язані з теоретичними основами митного оформлення і митного контролю.

Порушення митних правил – протиправна дія або бездіяльність особи, що робить замах на встановлений порядок:

1) переміщення через митний кордон (включаючи застосування митних режимів) товарів і транспортних засобів;

2) митного контролю за ними;

3) митного оформлення цих товарів і транспортних засобів;

4) обкладення митними платежами і їх сплати;

5) надання митних пільг і користування ними [4, с.33].

Кожне з перерахованих посягань на встановлений порядок (окремо або в сукупності один з одним) може містити ознаку правопорушення – об'єктивну сторону. За наявності інших необхідних ознак правопорушень – суб'єкта, об'єкту, суб'єктивної сторони – вони утворюють склади порушень митних правил.

Об'єктивна сторона порушення митних правил виражається в здійсненні протиправного шкідливого для держави або суспільно небезпечної дії або бездіяльності, кваліфікованої як адміністративне правопорушення.

Шкідливе або суспільно небезпечне порушення митних правил може виражатися в здійсненні будь-яких активних дій або в пасивній поведінці – утриманні від тих або інших дій, які учасник ЗЕД зобов'язані виконати.

На рис. 1.1 надано визначення поняттю «митні правила».

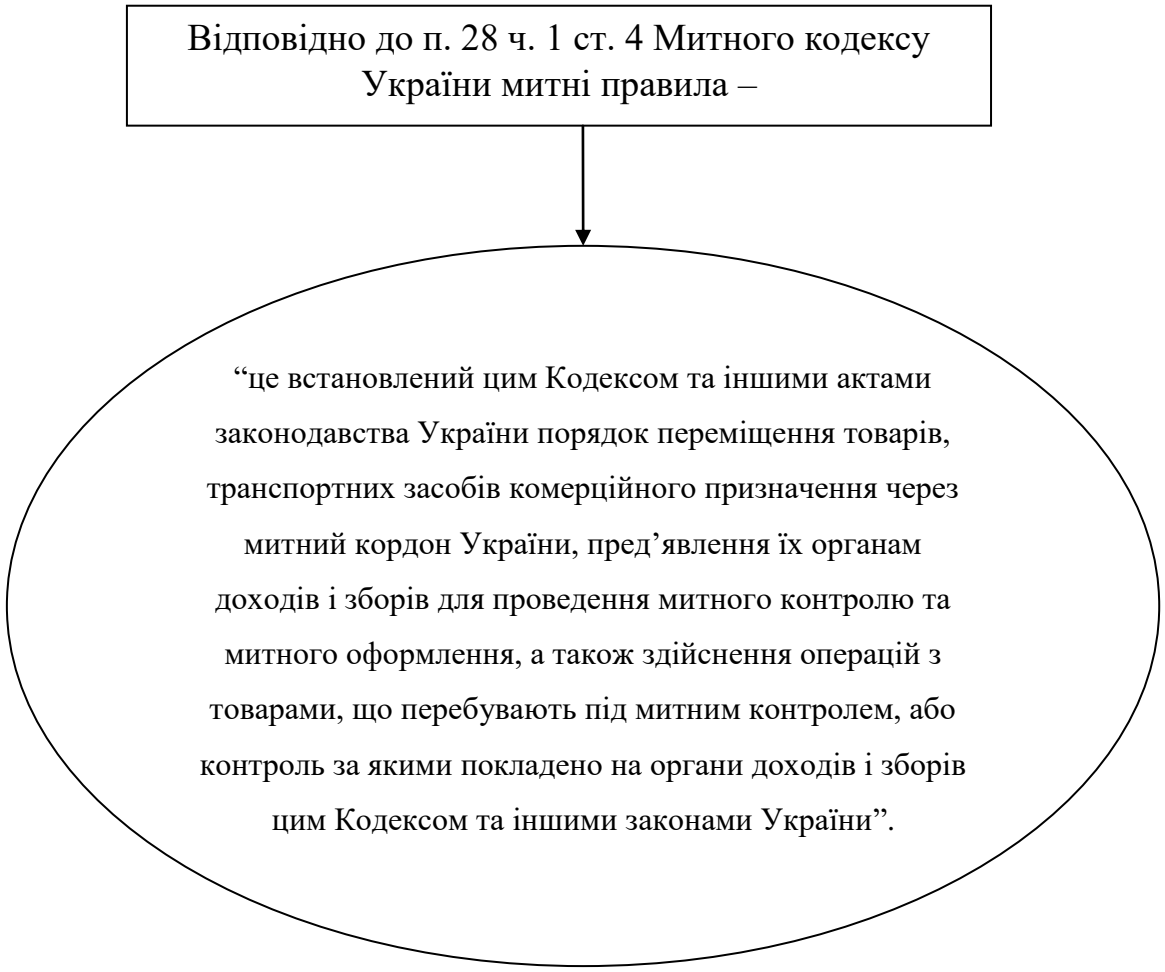

Рис. 1.1 – Визначення поняття «митні правила» [1, с.32]

Порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (навмисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред’явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митні органи цим Кодексом чи іншими

законами України, і за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає у разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальну відповідальність.

Мельник М.В., аналізуючи проблему державної політики протидії злочинності у сфері економіки, формулює її як систему злагоджених і взаємопов'язаних організаційно-практичних, економічних, ідеологічних, соціально-профілактичних, оперативно-розшукових і інших заходів, спрямованих на дотримання законодавства, попередження, виявлення і розкриття злочинів, застосування примусово-правових методів і засобів дії на осіб, що вчинили протиправні дії у сфері економіки, перевиховання осуджених, здійснюване на основі чинного законодавства, правової теорії законодавчими, старанними, правоохоронними і іншими державними органами. При цьому ряд авторів, вживаючи це поняття, не дають його визначення, не розкривають відмітні ознаки, сутність змісту даного поняття . Звичайно, не зі всіма запропонованими дефініціями можна погодитися, проте, не дивлячись на це, вони мають право на існування. Автор в проведеному дослідженні не ставив за мету проводити критичний аналіз сформульованих положень, що розкривають поняття «протидія», оскільки воно повно і всебічно досліджено в роботах Музичука О.М. Слід також відзначити, що даний термін офіційно використовується в міжнародних документах, українських законодавчих актах і інших нормативних документах. Так, аналіз законів і нормативно-правових актів показує, що “поняття «протидія» широко вживається навіть в тих випадках, коли йдеться про протистояння злочинності, забезпеченні її зниження, зменшення ступеня її суспільної небезпеки за участю не тільки правоохоронних, але і різних державних органів і установ, приватних комерційних організацій, наприклад, банків, громадських організацій, а також громадян, на яких також покладаються певні обов'язки в плані протидії відмиванню злочинних доходів при здійсненні фінансових і інших операцій” [5, с.98].

Проведений аналіз наукових джерел дозволяє зробити висновок про те, що термін «протидія» введений в науковий обіг і активно використовується в правовій практиці. Таким чином, викладені вище підходи мають важливе методологічне значення і для розкриття поняття «протидія митним злочинам».

1.2 Мета, завдання і функції протидії митним порушенням

Регулювання митних правовідносин має свою специфіку, пов'язану в першу чергу з їх міжнародним характером. Даний процес носить, як правило, імперативний характер, хоча в деяких випадках допускається і певна самостійність, наприклад, коли йдеться про вільне волевиявлення учасників зовнішньоекономічної діяльності при виборі митної процедури для переміщення товару через митний кордон.

Кодифікування митних правовідносин суб'єктів такої діяльності здійснюється через норми, що мають міждержавний характер.

Проте одного позитивного регулювання митних правовідносин недостатньо. Вимагається враховувати можливість недотримання несумлінними учасниками норм законодавства в цій сфері, тому необхідно передбачити відповідальність за такі діяння.

Митні правопорушення володіють певною соціальною небезпекою, що виражається в спричиненні шкоди або створенні загрози спричинення шкоди суспільним відносинам в митній сфері, у тому числі пов'язаним з поповненням прибуткової частини державного бюджету.

Боротьба з даним видом неправомірної поведінки здійснюється різними методами, включаючи адміністративно-правові.

Проте боротьба з аналізованими діяннями здійснюється не тільки за допомогою адміністративно-правового методу за допомогою залучення винних осіб до адміністративної відповідальності, вона реалізується і з використанням

кримінально-правових засобів – шляхом залучення осіб до кримінальної відповідальності. Причому застосування адміністративно-правових і кримінально-правових норм, що передбачають відповідну їм відповідальність за митні правопорушення, повинне, з урахуванням їх бланкетності, здійснюватися з опорою на “положення митного законодавства, що регламентує виникаючі правовідносини і встановлюючого необхідні визначення, поняття і терміни, відсутні в нормах адміністративного і кримінального законодавства” [6, с.192].

Правоохоронна (захисна) діяльність держави, будучи однією з головних її завдань, не може здійснюватися лише універсальними правоохоронними органами одночасно у всіх областях суспільного життя. Тому стають необхідними вузькоспрямовані, спеціалізовані правоохоронні органи, які, разом з основними своїми задачами, здійснювали б також правоохоронні функції в межах своєї основної (наявної) компетенції. Одним з таких органів, з питань реалізації державної функції в області митної справи, віднесеним до сфери їх діяльності, є митні органи держави.

При здійсненні злочину у сфері митної справи вплив виявляється на нормативно-врегульовані принципи поведінки суб'єктів взаємостосунків. Ухилення від технологічних процесів здійснення митних операцій, пов'язаних з переміщенням товарів під митні процедури, спричиняє за собою соціально-небезпечні результати. Так, в здійсненні злочину у сфері митної справи особливо важливі два моменти. По-перше, фінансова частина, що відображає масштаби заподіяного збитку соціальним взаємостосункам. По-друге, правовий момент, що визначає недотримання митного законодавства.

Таким чином, злочини у сфері митної справи допускається визначити в окрему незалежну категорію злочинів, що характеризуються: високою соціальною загрозою, пов'язаною із здійсненням ЗЕД, що завдає великого збитку роботі митних організацій.

Протидія митним злочинам – це законодавчо-регламентована система соціально-економічних, організаційно-правових і попереджувально-профілактичних заходів, реалізовуваних державою і іншими державними і громадськими органами з виявлення, попередження і припинення злочинів у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Мету протидії митним злочинам слід розуміти в двох аспектах – теоретичному і практичному:

- наукове осмислення об'єктивно існуючих закономірностей в митній сфері, розробка системи законодавчої регламентації і реалізації практичних заходів в області кримінально-митної політики (загальнотеоретичний аспект);

- забезпечення зовнішньоекономічної діяльності і митної безпеки кримінально-правовими засобами (практичний аспект) [13].

До задач протидії митним злочинам необхідно віднести: контроль за дотриманням законодавства в митній сфері, виявлення, попередження, припинення митних злочинів і правопорушень, їх скорочення і стабілізація; профілактику митних правопорушень; підвищення ефективності діяльності системи право-охорони.

Функції протидії митним злочинам – напрями діяльності, реалізовувані державою з використанням методів, визначених законодавством відповідно до мети і завдань, що стоять на даному етапі розвитку суспільства.

Митні злочини – це заборонені кримінальним законом суспільно небезпечні діяння (дія або бездіяльність), передбачені Кримінальним Кодексом України, що роблять замах на нормальну зовнішньоекономічну діяльність держави і заподіюючі або створюючі загрозу спричинення шкоди правам і законним інтересам громадян, суспільству і державі.

Цілком очевидно, що дані злочини негативно позначаються не тільки на економіці країни, але і на її культурному розвитку, на здоров'ї суспільства, його

етичному розвитку, сприяють деградації суспільства. Митні злочини несуть небезпеку і для світової спільноти, оскільки руйнують економічні і соціальні засади. Здійснювати протидію даним злочинам дуже важливо, правоохоронні органи і держава повинні прикладати максимум зусиль для боротьби з ними. Необхідно розвивати і вдосконалювати законодавство в даній сфері, оптимізувати роботу митних органів, упроваджувати нові технології для виявлення порушень митного законодавства, розробляти стратегії для найефективнішого розслідування даної категорії справ, укріпити кадровий потенціал, поліпшити професійні навики співробітників, посилити контроль над корупціогенними чинниками, що в сукупності дозволить найбільш активно боротися з даним видом злочинів, що у свою чергу значно збільшить добробут країни і поліпшить клімат зовнішньоекономічної співпраці між державами.

1.3 Види митних правопорушень

В літературі існує безліч класифікацій видів митних правопорушень. Але ми проаналізували найбільш поширеніші з них стосовно практичної діяльності. На рис. 1.2 (див.наст.стор.) представлено класифікацію видів митних правопорушень за різними ознаками.

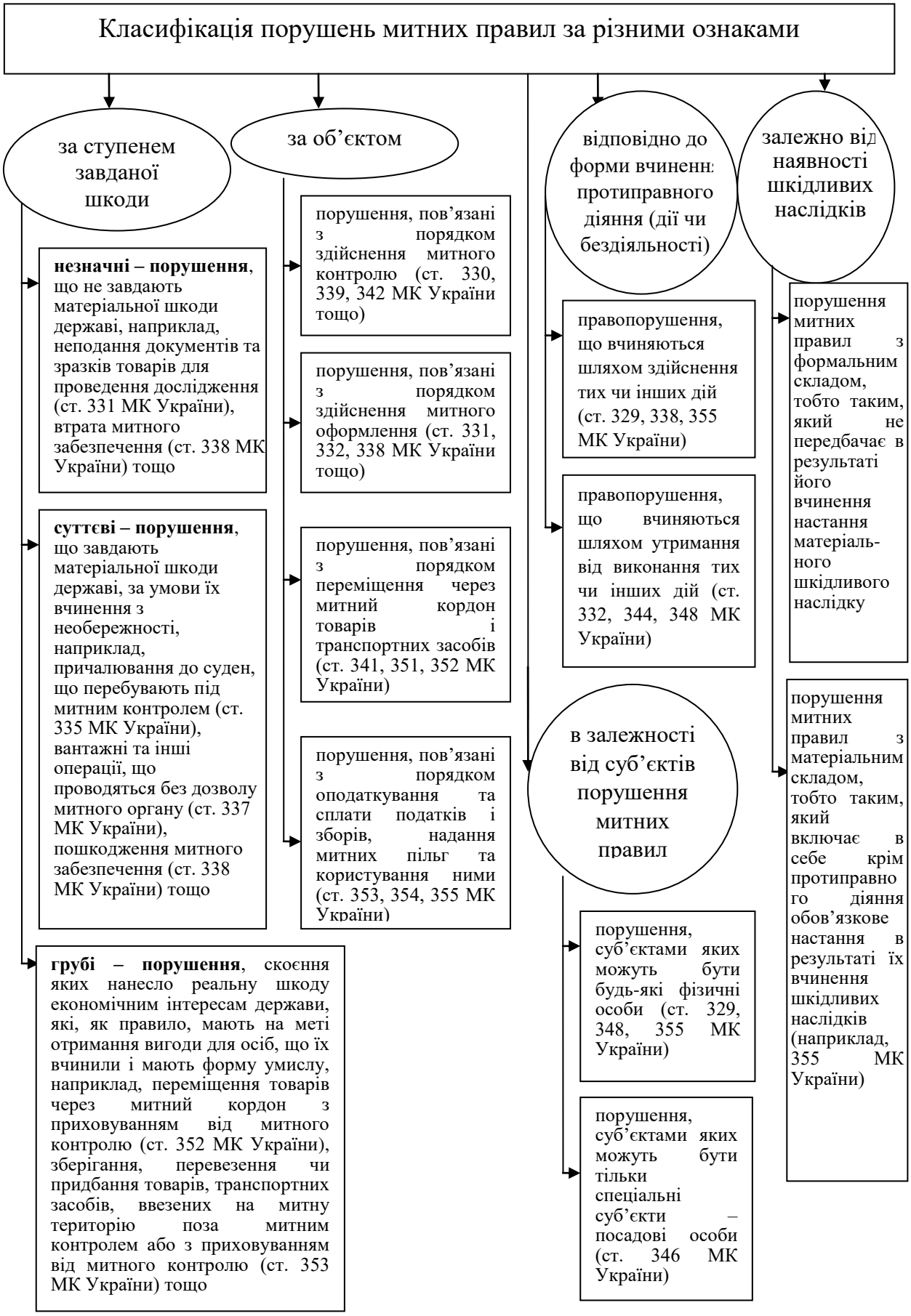

Рис. 1.2 – Класифікація видів митних правопорушень, [4, с.56]

Найбільш загальною класифікацією порушень митних правил є їх класифікація за ступенем суспільної небезпеки. Відповідно до цього критерію всі види складів порушень митних правил можна умовно розділити на наступні групи:

- незначні порушення, що не представляють великої суспільної небезпеки для економічних інтересів України. Наприклад, недотримання термінів подачі митної декларації або представлення документів і відомостей, неявка до митного органу звітності, порушення термінів тимчасового зберігання товарів і ін. Тобто це порушення, здійснення яких відбувається, в основному, як наслідок халатного виконання своїх обов'язків;

- грубі порушення, здійснення яких наносить реальний збиток економічним інтересам України, моральності і здоров'ю її населення і які, як правило, спрямовані на отримання тієї або іншої вигоди для осіб, що їх скоюють. Сюди відносяться, перш за все, порушення митних правил шляхом незаконного переміщення через митний кордон товарів і/або транспортних засобів міжнародного перевезення і недекларування, або недостовірне декларування товарів.

Нині у сфері митної справи актуальною проблемою стає боротьба з митними злочинами. Їх різноманіття і постійна мінливість завдають великого збитку зовнішньоекономічній діяльності країни. У більшості своїй злочини стають наслідком "пропусків" в системі митного контролю, які дозволяють недобросовісним підприємцям знаходити обхідні шляхи для ухилення від сплати митних платежів.

Важливість цієї теми обумовлена тим, що нині митні органи забезпечують чималий доход для держави: в 2021 році вони принесли в казну країни 32,9% доходної частини бюджету України. Тому ухилення від сплати митних платежів завдає серйозного удару по державному бюджету. До однієї з виявлених проблем на сучасному етапі митного контролю можна віднести зайвий документообіг. Він збільшує час проходження митних

процедур, наслідком яких можуть виявитися як простій товару на митному кордоні, так і переповненість складів тимчасового зберігання. Для вирішення цієї проблеми слід створити електронну базу даних, інформація в якій поповнюватиметься в ході реєстрації підприємств, що займаються зовнішньоекономічною діяльністю (або організацій, що мають яке-небудь відношення до митного кордону). Також для управління документацією слід зобов'язати усі організації розробити електронний цифровий підпис.

Ці заходи допоможуть перевести основний документообіг в електронний вигляд, що дозволить зменшити час на обробку документації організацій за допомогою розробленої бази даних і відповідного програмного забезпечення.

Низька кваліфікація персоналу також збільшує час проходження митної процедури. Ця проблема зачіпає персонал, що готує документацію для митної декларації з супровідними документами, і персонал, перевіряючий відповідність, достовірність і правильність отриманої документації.

Слід також проводити контроль знань персоналу, щоб кваліфікація фахівця відповідала його знанням, необхідним для цієї посади. Такий контроль повинен носити регулярний характер і бути обов'язковим для проходження усіма службовцями митної організації.

Отже, ми розглянули проблеми, пов'язані з тривалістю проходження митних операцій. Проте слід також розглянути грошовий характер митних платежів.

Багато підприємців відлякує вартість проходження митного кордону. Саме тому у наш час широко використовуються такі види зниження митного платежу, як преференції. Для розвитку зовнішнього бізнесу країни слід розширити цей список на законодавчому рівні, включивши в нього європейські країни. Це дозволить підвищити вигоду при здійсненні міжнародної торгівлі.

При введенні бази даних в органи митної служби, з'явиться додаткова можливість регулювати об'єм імпорту вже в розстановці по організаціях.

Виходячи з цього, з'являється можливість сформувати нову систему преференцій, яка більшою мірою індивідуалізована, а значить більшою мірою зможе задовольнити підприємства, що понизить рівень злочинів, пов'язаних з переміщення через кордон і підвищить рівень доходу, який поступає до державного бюджету.

Вжиті заходи дозволять не лише підвищити швидкість і ефективність проходження митних процедур, але і дозволити розширитися підприємницькому бізнесу, що, у свою чергу, зробить сприятливу дію на економіку країни в цілому.

У митних правовідносинах основою застосування дисциплінарних заходів стягнення і дії є порушення службової дисципліни, яка включає вимоги з :

- дотримання Конституції України, державних законів, інших нормативно-правових актів України;

- дотримання прав і законних інтересів громадян, учасників зовнішньоекономічної діяльності і осіб, що здійснюють діяльність у сфері митної справи;

- виконання посадових обов'язків посадовцем митного органу відповідно до його посадового регламенту або посадової інструкції;

- виконання інших обов'язків відповідно до законодавства України, встановлених для державного цивільного службовця або співробітника митного органу;

- виконання наказів і розпоряджень начальників митних органів, відданих в межах їх посадових повноважень, за винятком свідомо незаконних;

- дотримання обмежень, виконання зобов'язань і вимог до службової поведінки, не порушення заборон, пов'язаних з цивільною службою, які встановлені державними законами;

- підтримки рівня кваліфікації, необхідного для виконання посадових обов'язків;

- дотримання службового розпорядку митного органу.

Таким чином, інтересам протидії криміналізації економічних відносин повинні відповідати як загальноекономічні, так і спеціальні заходи захисту від протиправних посягань. Створення умов необхідне для поступового витіснення зі сфери виробництва і розподілу кримінальних методів регулювання економічних відносин. Складовою частиною розробки і реалізації антикризових програм є заходи, спрямовані на нейтралізацію, блокування, а згодом і усунення чинників, сприяючих всеосяжній криміналізації економіки.

Непродумана, помилкова державна політика з найважливіших соціально-економічних питань, негативна діяльність державних органів влади і недержавних інститутів в області визначення тактичної і стратегічної мети і завдань економічного розвитку приводить до дисфункціональної діяльності держави у сфері економіки (і регулювання зовнішньоекономічних відносин у тому числі).

РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ПРОТИДІЇ МИТНИМ ПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЗАКОРДОННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

2.1. Суб’єкти запобігання та протидії митним порушенням в Україні

За своєю суттю та структурою митні органи України відносяться до правоохоронних органів, тому що їх функції полягають не лише в контролі і регулюванні митних кордонів, а також у здійсненні протидії митним порушенням, тобто правопорушенням у сфері митного законодавства. Тобто митні органи, крім фіскальних, виконують правоохоронні функції, тобто вони запобігають виникненню умов і причин можливих та вчинених суспільно небезпечних явищ у сфері переміщення предметів через митний кордон, припинення їх розвитку та ліквідації наслідків.

На нашу думку, ця сфера діяльності застосовує більш широкий інструментарій в напрямку адміністративної юрисдикції, де за допомогою використання публічно встановлених процедур митниці впливають на поведінку суб’єктів правовідносин за допомогою використання дозволів, приписів, заборон, контрольних заходів щодо їх додержання та застосування юридичної відповідальності до порушників.

До одного із найважливіших та одночасно найбільш корупційних напрямів діяльності уповноважених осіб органів доходів і зборів відноситься механізм запобігання та протидії порушенням митних правил.

Суб’єкти запобігання і протидії митним порушенням виступають однією зі складових частин Державної фіскальної служби України, тому дуже важливо, щоб вони комплектувалися виключно дисциплінованими, доброчесними та висококваліфікованими працівниками, які будуть виконувати завдання, пов’язані з ризиком, підвищеною небезпекою, іноді в екстремальних умовах та мати ненормований робочий час.

За останній час суб’єкти запобігання і протидії митним порушенням за допомогою комп’ютерних програм посилили спостереження за тим, які товари

і транспортні засоби знаходяться під контролем митниці і переміщуються з однієї митниці до іншої та вимагають чіткої фіксації часу їхньої доставки. Маємо зауважити, що на сучасному етапі розвитку науково-технологічного прогресу найбільш дієвим засобом запобігання та протидії порушенням митних правил є розробка та застосування ефективного програмного забезпечення для того, щоб оптимізувати діяльність автоматизованих інформаційно-аналітичних систем. Також, враховуючи окреслені проблеми, можна зробити висновок про те, що необхідно вдосконалювати нормативно-правове врегулювання процесу запобігання та протидії порушенням митних правил, що має здійснюватися за умови підтримки з боку держави суспільних відносин, що виникають, коли реалізується державна митна справа.

До першочергових заходів потрібно віднести такі:

1) визначити необхідні заходи, які потрібно здійснити, щодо вилучення та конфіскації доходів, які отримані, коли порушуються митні правила;

2) підвищити ефективність міжнародного співробітництва з метою координації правовідносин, які пов’язані з протидією правопорушень у митній діяльності;

3) забезпечити процес організації, функціонування та прийняття рішень у сфері державного управління шляхом забезпечення прозорості для досягнення ефективності запобігання і протидії порушенням митних правил;

4) запобігати та протидіяти виникненню зв’язків скоєння порушень в сфері митної справи з організованою злочинністю, ухиленням від оподаткування, відмиванням (легалізацією) грошей, що отримано незаконним шляхом, та фінансуванням тероризму;

5) проводити заходи з метою унеможливлення використання фіктивності серед юридичних осіб для прикриття митних правопорушень;

6) ефективно інформувати представників громадськості про дієвість заходів, спрямованих на запобігання та протидію митних правопорушень;

7) створювати умови для осіб, що виконують функції щодо виявлення, попередження, розгляду та винесення рішень, пов’язаних з випадками вчинення митних правопорушень, які б відповідали їх функціям, забезпечували їх незалежність та неупередженість, свободою від неналежного впливу та збереження конфіденційної інформації;

8) створювати умови для ЗМІ щодо отримання та передачі інформації у сфері запобігання та протидії митним правопорушенням на умовах введення обмежень та застережень, визначених у законодавстві;

9) проводити наукові дослідження для того, щоб визначати заходи, спрямовані на запобігання і протидію митним правопорушенням.

Розглянемо та охарактеризуємо суб’єктів запобігання та протидії порушенням митних правил за певними критеріями (рис. 2.1).

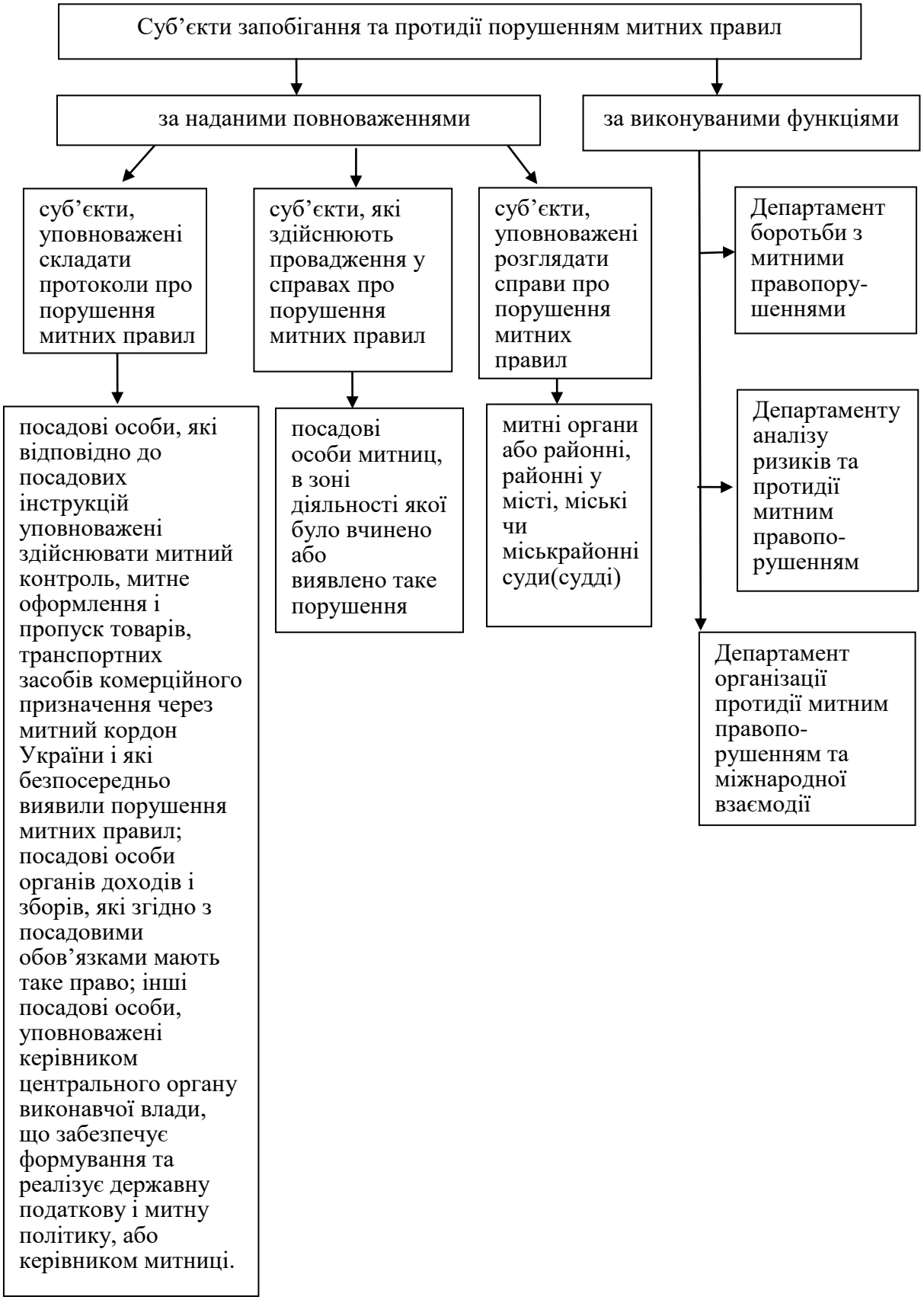

Рис. 2.1 – Суб'єкти запобігання та протидії порушенням митних правил за певними ознаками [26, с.76]

На сьогоднішній день рівень боротьби з митними порушеннями не відповідає рівню їх небезпеки, а методи боротьби недостатньо ефективні.

На ефективність боротьби із правопорушеннями у сфері митної справи можуть впливати наступні чинники:

- відмова у порушенні кримінальної справи без обґрунтовувань;

- припинення проведення кримінальних справ;

- низький рівень взаємодії з підрозділами правоохоронних органів;

- зростання числа припинених, не доведених до кінця справ.

Оперативно-розшукова діяльність і дізнання виконується відповідними підрозділами митних органів з боротьби із правопорушеннями у сфері митної справи.

В сучасних умовах необхідно приділяти достатньо уваги до такої проблеми як митні правопорушення, що загрожують економічній безпеці країни. Держава повинна бути, в першу чергу, зацікавленою в цьому за допомогою сильної законодавчої бази. На наш погляд, слабкість боротьби з митними правопорушеннями пояснюється об'єктивною складністю їх розслідування, а також цілеспрямованою протидією розслідуванню з боку зацікавлених осіб. Задача посилення боротьби з митними правопорушеннями може бути вирішена лише сумісними зусиллями, взаємодією митних органів і правоохоронних органів, контролюючих сферу митної справи. Також, вважаємо, що тільки жорстка профілактична робота з органами – суб’єктами виявлення і запобігання митним правопорушенням здатна в корені змінити поточну обстановку. Таким чином, боротьба проти здійснення митних злочинів повинна не тільки вестися в рамках закону, але і піддаватися профілактичній роботі щодо постійного удосконалення суб’єктів виявлення і запобігання митним правопорушенням .

2.2. Конституційні основи та соціально-економічні передумови формування протидії митним порушенням

Конституція України в демократичній державі займає особливе місце в правовій системі суспільства. Від інших нормативно-правових актів її відрізняють легітимність, стабільність, реальність, верховенство. Маючи вищу юридичну силу, вона визначає основи організації держави і взаємовідносини держави і громадян.

У сучасних умовах, коли держава публічно проголосила курс на побудову демократичного правового громадянського суспільства, метою усієї правової системи, а отже і державної правової політики, являється, передусім, розробка системи заходів (концепції) захисту прав і свобод людини і громадянина, власності, інтересів держави і суспільства. Так, у Конституції України закріплюється важливе положення, згідно з яким Україна є соціальною державою, чия політика спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини.

Держава в особі законодавчої, виконавчої і судової влади здійснює правове регулювання відносин між громадянами країни з вільного використання своїх здібностей і майна для зайняття підприємницькою і іншою не забороненою законом економічною діяльністю і захищає її. В даному випадку за допомогою правового регулювання проводиться нормативно-правова дія на громадські відносини з метою їх впорядкування, охорони, розвитку відповідно до потреб суспільства.

В умовах ринкових відносин кардинально змінюється роль держави, що реалізовує дві основні функції: нормативне регулювання правил поведінки суб'єктів економічної, господарської діяльності, відповідних відносин, що поширюються на усіх учасників; контроль за дотриманням встановлених правил і захист усіх відносин, що виникають відповідно до цих правил, і їх учасників від будь-яких протиправних посягань.

Держава відповідно до конституційних положень, регулюючи громадські відносини, здійснюючи публічні інтереси, не лише забезпечує права і свободи людини, громадський порядок, стабільність фінансово-економічних відносин, міжнародних зобов'язань, але і встановлює обов'язки громадян. Так, в Конституції України закріплюється важливе положення, згідно з яким кожен зобов'язаний платити законно встановлені податки і збори. Ця конституційна вимога містить в собі два аспекти: встановлення податків і зборів повинне здійснюватися законодавчими (представницькими) органами влади; встановлення податків повинне здійснюватися тільки в суворо регламентованій формі – державними законами.

Таким чином, закріплюється обов'язок осіб своєчасно і в повному розмірі сплачувати податки і збори, вести бухгалтерський і податковий облік, надавати податковим і митним органам документи і інші відомості про фінансово-господарську діяльність, виконувати усі вимоги податкових і митних органів та ін. Слід зазначити, що ця стаття виконує охоронну функцію, оскільки містить важливе положення, яке забороняє необґрунтоване збільшення податкового тягаря шляхом надання податковим приписам зворотньої сили.

Конституція України закріплює також і інші правові положення, згідно з якими в Україні признаються і захищаються рівним чином приватна, державна власність, а також власність іноземних держав, міжнародних організацій, іноземних юридичних і фізичних осіб, осіб без громадянства. В Основному законі визначаються не тільки базисні положення власності, але і одночасно з цим розкриваються їх сутнісні характеристики. Конституція України визначає власність як сукупність прав з володіння, користування і розпорядження майном. У зв'язку з цим власник має право на свій розсуд скоювати відносно майна, що належить йому, будь-які дії, що не суперечать закону і іншим правовим актам і не порушують права і інтереси інших осіб, що охороняються законом, у тому числі: відчужувати своє майно у власність іншим особам, передавати їм, залишаючись власником права володіння, користування і

розпорядження майном, віддавати майно в заставу і обмінювати його іншими способами, розпоряджатися ним іншим чином. Основний закон не тільки декларує рівність всіх форм власності, але і імперативно забороняє встановлювати будь-які обмеження або надавати переваги тим або іншим формам власності. При цьому держава, проголошуючи принципи рівності і захисту всіх форм власності, виступає гарантом стабільності відносин власності і забезпечує стійкий їх розвиток.

Юридична рівність форм власності, рівне їх визнання і захист, проголошені в Конституції України, означають і однаковий захист всіма засобами будь-яких форм господарювання, що не суперечать законодавству і що визнаються законом, майнових прав, що допускаються, а також неприпустимість встановлення будь-яких привілеїв або обмежень для тих чи інших форм або суб'єктів господарської діяльності.

Разом з тим Конституція України передбачає також “обмеження прав і свобод людини і громадянина державним законом в цілях захисту основ конституційного ладу, моральності, здоров'я, прав і законних інтересів інших осіб, забезпечення оборони країни і безпеки держави” [36]. Висловлене дозволяє зробити висновок про те, що реалізація регулюючої і охоронної функцій держави у сфері економіки ґрунтується на системі основоположних конституційних принципів, що є базовими в діяльності органів державної влади, а саме: визнанні, дотриманні і захисті прав і свобод людини і громадянина в економіці; відновленні порушених прав власників і інших учасників економічної діяльності, яким заподіяний збиток; забороні на економічну діяльність, спрямовану на монополізацію і несумлінну конкуренцію; обмеженні свободи користування, володіння, розпорядження землею і іншими природними ресурсами при порушенні законних інтересів інших осіб; верховенстві державних повноважень з регулювання і охорони економічних відносин з розмежуванням предметів ведення і повноважень між державними органами і органами суб'єктів України. Вказані вище

конституційні положення мають основоположне значення для діяльності всіх гілок влади України з регулювання і охорони економічних відносин, у тому числі їх взаємодії як між собою, так і з правоохоронними органами.

Спеціальне попередження митної злочинності припускає прийняття правоохоронними і контролюючими органами України у взаємодії з відповідними структурами іноземних держав, міжнародними правоохоронними організаціями, а також представниками крупних бізнес-співтовариств різних спеціальних заходів в цілях усунення, нейтралізації негативних явищ, що детермінують вказаний різновид злочинності.

На міжнародному рівні ця діяльність здійснюється в рамках міжнародних організацій і інтеграційних об'єднань.

Однією з парадигм модернізації діяльності митних органів є перехід від глобального митного контролю до вибіркового, що не виключає вирішення задач профілактики, виявлення, припинення митних правопорушень і злочинів. Досягнення цієї мети стало можливе завдяки впровадженню суб'єктно- і об'єктно-орієнтованих моделей контролю, заснованих на використанні системи управління ризиками. Ця система за допомогою автоматизованих програмних засобів складає профіль ризику у вигляді електронного документа. Результати категорування учасника ЗЕД за рівнем ризику (залежно від оцінки вірогідності порушення ними міжнародних прав і законодавства України) передаються в автоматичну інформаційну систему. До учасників ЗЕД, віднесених до категорії середнього і високого рівня ризику, на підставі профілю ризику застосовується митний огляд. До товарів учасника ЗЕД, відносно якого не виявлено спрацьовування профілю ризику, повинен застосовуватися спрощений контроль в документальній формі. Зрозуміло, неприпустимо застосування спрощених процедур при здійсненні митних операцій з товарами, які ідентифіковані як «ризикові», які вимагають додаткової перевірки.

Митний контроль відносно учасників ЗЕД низького рівня ризику здійснюється після випуску товарів. На жаль, правопорушення з боку учасників

ЗЕД з низьким рівнем ризику – поки що поширене явище. Так, в 2020 році в результаті перевірки діяльності цих учасників ЗЕД були виявлені порушення міжнародного права і українського митного законодавства. В результаті було збуджено 1665 адміністративних справ і 31 кримінальну справу. Учасники ЗЕД, викриті в цих порушеннях, виключені з категорії низького рівня ризику. Модернізація механізму митного контролю вимагає оснащення митних органів сучасними технічними засобами, у тому числі приладами для дистанційного виявлення наркотичних і вибухових, хімічних речовин, ідентифікації коштовних каменів і аналізу металів, технічні відеоскопи і телевізійні системи огляду для візуального обстеження труднодоступних місць і ін. В цілях попередження митних злочинів потрібен подальший розвиток інституту попереднього інформування відносно товарів, що ввозяться на митну територію.

Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню ефективності роботи митних органів в пунктах пропуску, профілактиці, виявленню і припиненню митних порушень. Якісно інше функціонування системи попередження митних злочинів буде досягнуте після повного впровадження електронної інформаційної системи, що дозволяє учасникам ЗЕД однократно надавати документи через єдиний пропускний канал для здійснення різними державними органами контролю їх діяльності [10, с.290].

На жаль, в даний час системи управління ризиками в кожній державі розвиваються самостійно. Фахівці вважають, що створення загальносоюзних профілів відповідно до міжнародних стандартів безпеки і полегшення світової торгівлі Всесвітньої митної організації і іншими рекомендаціями поки неможливо, бо правоохоронні відомства країн-учасниць ЄС орієнтовані на максимальний ступінь захисту інформації. Тому взаємодія на міждержавному рівні поки здійснюється у формах інформаційного обміну і проведення сумісних правоохоронних спецоперацій. Це дещо знижує ефективність протидії митної злочинності на єдиному митному просторі.

Представляється, що подальше вдосконалення діяльності з попередження ухилення від сплати митних платежів, обороту контрафактної продукції і інших митних злочинів, повинне здійснюватися в руслі створення системи накрізного митного контролю і прослідковуваності руху товарів від моменту їх ввезення на митну територію ЄС до моменту передачі споживачу. Основою накрізного митного контролю повинні стати системи міжвідомчої електронної взаємодії, що забезпечують можливість отримання відомостей, необхідних для здійснення митних операцій в рамках інформаційної взаємодії митних органів і державних органів держав-членів ЄС, а також недержавних організацій.

В даний час зроблені рішучі кроки з наладки системи вказаної електронно-інформаційної взаємодії. Тепер особи, що займаються оптовою і роздрібною торгівлею і користуються послугами посередників, можуть перевірити товар за номером митної декларації і декларації з податку на додану вартість у відкритих базах Інтегрованої інформаційної системи. У разі відсутності вказаних даних господарюючий суб'єкт може завчасно відмовитися від укладення операції. В іншому випадку він признається учасником незаконної схеми імпорту, а його товари можуть бути конфіскованими [38].

Великий внесок у справу попередження митної злочинності може внести маркування товарів ідентифікаційними знаками. Є всі підстави припускати, що введення обов'язкової маркіровки товарів в галузях з високою часткою незаконного обороту промислової продукції на всьому митному просторі, а також електронний обмін відповідними даними забезпечать зниження обсягів незаконного обороту контрафактної і фальсифікованої продукції і дозволять підвищити збираність митних платежів.

Особливим напрямом правоохоронної діяльності митних органів є попередження, виявлення і припинення протиправних діянь, націлених на вивезення грошових коштів з країни в цілях ухилення від сплати податків, легалізації злочинних доходів, фінансування протизаконних діянь. Для попередження незаконного відтоку капіталу з території України ДМС України

здійснює взаємодію з банками, податковими службами, Укрфінмоніторингом і іншими державними органами виконавчої влади у сфері валютного контролю. Відстежування «сумнівних операцій» з фінансовими коштами здійснюється за допомогою контролю за валютними розрахунками при експортно-імпортних операціях, а також за рухом через кордон України наявних грошових коштів і (або) грошових інструментів і валютних цінностей. На наш погляд, при організації заходів, спрямованих на протидію сумнівним фінансовим операціям, потрібен розвиток ризико-орієнтованого підходу і впровадження комплексної системи категорування учасників ЗЕД, заснованої на інформації, одержуваній в рамках міжвідомчої і міждержавної взаємодії. Вже зараз вжиті певні заходи з наладки інформаційної співпраці в області протидії трансграничному переміщенню фізичними особами наявних грошових коштів і (або) грошових інструментів. Зокрема, в базу даних центрального реєстру суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності завантажується інформація Укрфінмоніторингу. В перспективі згідно рекомендаціям міжнародних організацій необхідно налагодити систему моніторингу і контролю переміщення наявних грошових коштів і (або) грошових інструментів через митний кордон.

Глобальною задачею на національному рівні є створення єдиного механізму митного, податкового і валютного контролю, який, на нашу думку, повинен припускати: використання інтегрованих інформаційних технологій державних органів, підвідомчих Міністерству фінансів України, зокрема, технології зведеного досьє валютного контролю учасника ЗЕД за всіма укладеним ним зовнішньоторговельними договорами; розширена інформаційна взаємодія всіх правоохоронних структур, що здійснюють протидію валютним правопорушенням і злочинам, зокрема, шляхом розміщення інформації в електронній інформаційній системі; організацію скоординованих перевірочних заходів органів митного, податкового, банківського і іншого контролю.

На міжнародному рівні потрібне подальше вдосконалення взаємодії з органами митного, податкового, валютного контролю іноземних держав.

2.3. Аналіз системи протидії митним порушенням в Україні

У таблиці 2.1 представлено статистичні дані порушень митних правил в Україні за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.1

Статистичні дані порушень митних правил в Україні у 2020-2022 роках

Показники	**2020**	**2021**	**2022**	**Абсолютний приріст 2021/2020**	**Абсолютний приріст 2022/2021**	**Відносний приріст 2021/2020, %**	**Відносний приріст 2022/2021, %**
Кількість порушень, од.	14000	28000	11098	14000	-16902	100	-60,36
Вартісний показник порушень, млрд.грн.	2,6	2,8	2,9	0,2	0,1	7,69	3,57
Вилучено предметів правопорушень, млн.грн.		491	697,5	491	206,5		42,06
з них							
промислових товарів			457,5				
продовольчих товарів та сільгосппродукції			49				
валюти			147,3				

Продовження таблиці

транспортних засобів			43				
Розглянуто митницями справ про митні правопорушення, од.	4000	12582	9825	8582			
Зостосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу, млн.грн.	178,4	490	770	311,6			
Передано до суду митних справ, од.	11000	6890	5721	-4110	-2757	214,55	-21,91

на суму, млрд.грн.	2,4	2,6	3	0,2	280	174,66	57,14
За результатами розгляду справ судами накладено стягнень (конфіскація товарів та штрафи), млрд.грн.	1,2	1,7	1,8	0,5	-1169	-37,36	-16,97
					0,4	8,33	15,38
					0,1	41,67	5,88

Скадено автором на основі даних [48]

Як бачимо з таблиці, найбільшу кількість порушень митних правил зафіксовано в Україні у 2021 році. Але що стосується вартісних показників порушень митних правил, то вони стабільно зростали у порівнянні з минулими роками (на 7,69% та 3,57% у 2021 і 2022 роках відповідно). Величина адміністративного стягнення у вигляді штрафу також зростала: на 174,66% та 57,14% у 2021 і 2022 роках відповідно. Кількість переданих до суду митних справ навпаки скорочувалася – на 37,36% у 2021 році у порівнянні з 2020 роком та на 16,97% у 2022 році у порівнянні з 2021 роком. Але сума переданих до суду справ навпаки зросла на 8,33% та на 15,38% у 2021 і 2022 роках відповідно, що свідчить про те, що зростала вартість товарів, які були об’єктами цих правопорушень. Величина накладених судами стягнень (конфіскація товарів та штрафи) також зросла на 41,67% у 2021 році у порівнянні з 2020 роком та на 5,88% у 2022 році у порівнянні з 2021 роком. Але варто не забувати, що показники 2022 року можуть бути неточними у зв’язку з воєнними подіями у країні.

Найрезонанснішими випадками порушень митних правил і контрабанди за 2021 рік стали (рис. 2.2):

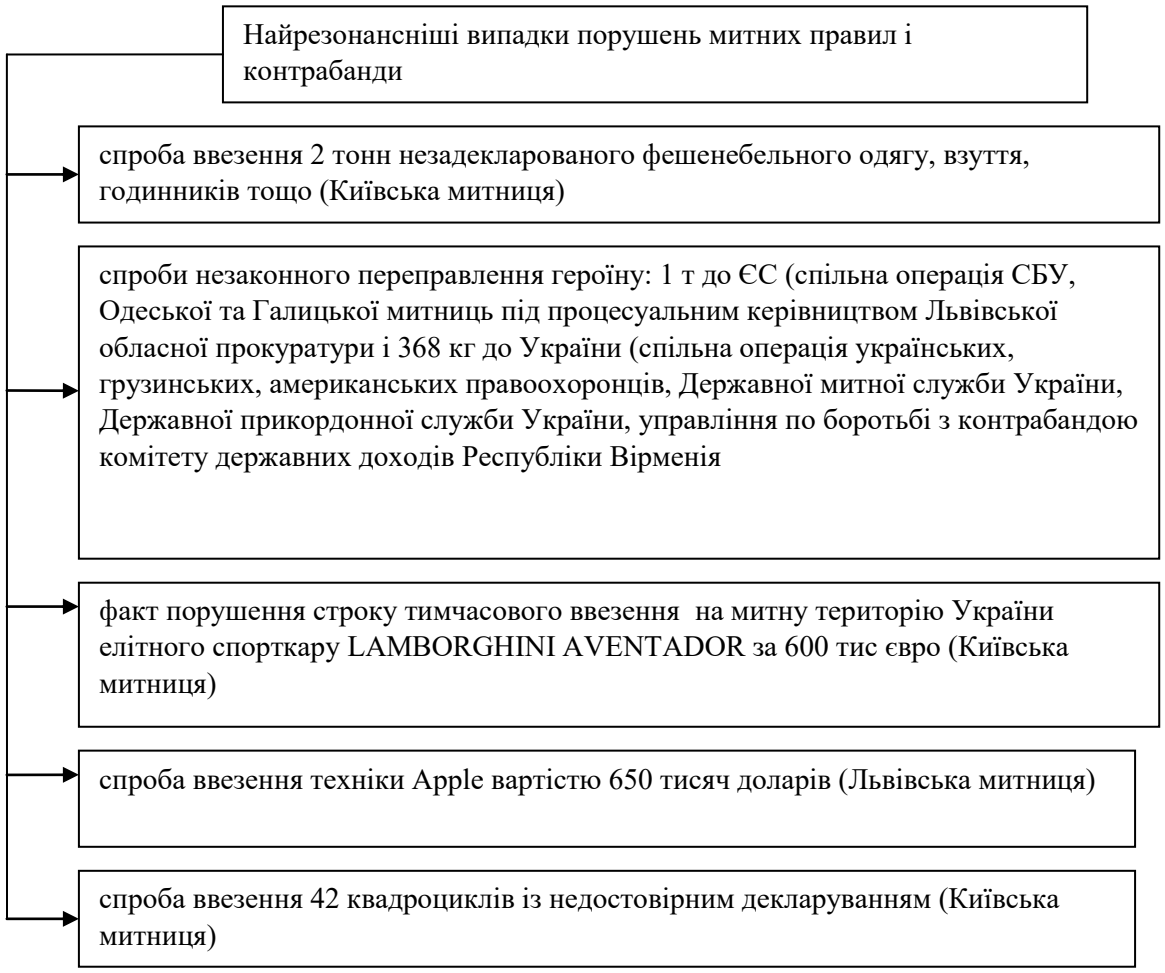

Рис. 2.2 – Найрезонансніші випадки порушень митних правил і контрабанди в Україні у 2021 році

Створено автором на основі даних [48]

В ході протидії митним правопорушенням використовуються різні організаційно-тактичні форми оперативно-розшукової діяльності. Проте найпродуктивнішою серед них, на наш погляд, є оперативно-розшукове попередження порушень. Організація і контроль за здійсненням комплексу заходів, пов'язаних з цією організаційно-тактичною формою оперативно-розшукової діяльності, повинні бути одним з пріоритетних напрямів діяльності керівників митних органів.

Оперативно-розшукова профілактика – це діяльність, спрямована виключно на виявлення і усунення причин і умов здійснення митних правопорушень.

Запобігання митних правопорушень припускає вживання відповідних заходів для недопущення здійснення злочину конкретною особою, що замишляє його.

Припинення митних правопорушень – це дія, що спричиняє за собою припинення злочинної діяльності, що розпочалася.

Перший напрям оперативно-розшукового попередження митних правопорушень пов'язаний із загальною і індивідуальною оперативно-розшуковою профілактикою, яка відноситься до спеціальних заходів кримінологій.

Беручи до уваги особливості митних правопорушень, основний акцент в їх попередженні слід робити на заходах ранньої індивідуальної профілактики. Разом з цим, ефективність попередження може бути підвищена за допомогою своєчасного запобігання криміногенних ситуацій, сприяючих їх здійсненню.

Важливим напрямом політики держави в області запобігання митних правопорушень покликана стати розробка міжгалузевих законодавчих актів, уніфікованих для міжнародного співтовариства, з профілактики окремих самих небезпечних видів правопорушень: організованої злочинності, корупції, легалізації доходів, незаконного обороту зброї і наркотиків, незаконної міграції, тероризму.

Профілактика злочинності в цілому є достатньо складною, багаторівневою системою органів, організацій і установ, що чинять дію на соціальні об'єкти в цілях попередження можливих порушень кримінально-правових заборон і усунення (локалізації і нейтралізації) чинників, що їх детермінують.

Загальнопрофілактичні заходи стосовно сфери боротьби із правопорушеннями, реєстрованими по лінії митних органів, покликані сприяти виявленню і усуненню причин останніх, а також умов, сприяючих їх здійсненню. Реалізація даних заходів в регіонах діяльності митниць і митних

постів повинна знаходитися під пильною увагою їх керівників. Ці заходи, зокрема, покликані сприяти вирішенню наступних завдань:

- виявленню осіб, які залучають правослухняних громадян в здійснення митних правопорушень;

- встановленню місць найвірогіднішого здійснення правопорушень (якщо йдеться про прикордонну місцевість), а також місць концентрації або укриття осіб, схильних до здійснення правопорушень у сфері митної діяльності;

- протидії адміністративним правопорушенням по лінії діяльності державної митної служби, є живильним середовищем для здійснення митних правопорушень.

До числа основних напрямів профілактики правопорушень, що мають пряме або непряме відношення до діяльності митних органів, в Україні відносять наступні:

1) захист особистості, суспільства і держави від протиправних посягань;
2) попередження правопорушень;
3) розвиток системи профілактичного обліку осіб, схильних до здійснення правопорушень;
4) протидія незаконному обороту наркотичних засобів, психотропних речовин і їх прекурсорів;
5) забезпечення економічної безпеки;
6) протидія корупції, виявлення і усунення причин і умов її виникнення;
7) підвищення рівня правової письменності і розвиток правосвідомості громадян.

Як відомо, митні органи наділені правом вживати заходів з попередження правопорушень, а оскільки профілактика є невід'ємною частиною попередження, то, безумовно, вони можуть займатися і профілактикою правопорушень.

В ході оперативного спостереження повинні робитися зусилля з локалізації негативного впливу з боку осіб, що замишляють злочини, на законопокірних громадян з їх оточення, а в окремих випадках – щодо ізоляції спостережуваних від суспільства (наприклад, за наявності відповідних свідоцтв здійснюється переміщення наркозалежних або соціально небезпечних осіб до медичних установ).

Методи дій із запобігання митних правопорушень, що замишляються, обираються залежно від ситуації, що склалася, конкретного складу злочину, що замишляється, соціального статусу фігуранта, його психологічних особливостей, а також інших умов і обставин.

Ще один напрям оперативно-розшукового попередження митних правопорушень полягає в припиненні приготування до останніх або припиненні замаху на їх здійснення. В даному випадку задача керівників митних органів полягає в забезпеченні процесу документування протиправної діяльності підозрюваних для залучення їх до кримінальної відповідальності відповідно до положень Кримінального Кодексу України.

Отже, при формуванні системи забезпечення правового порядку у сфері митних правовідношень необхідно врахувати, що ця система є невід’ємною частиною більш об’ємної системи забезпечення законності та правопорядку. Також необхідно обов’язково врахувати наявність різних взаємозалежних факторів-чинників, зокрема, найбільш вагоміших з них, що мають політичний, економічний, соціальний, ідеологічний та духовний зміст. Ці чинники у свою чергу детермінують застосування комплексного підходу до забезпечення системи із запобігання та протидії митним правопорушенням. І саме такий

підхід спроможний забезпечити ефективність та дієвість цієї системи. Натомість однобокий підхід не дасть необхідного результату.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ МИТНИМ ПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНІ

3.1. Зарубіжний досвід правової протидії порушенням у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Митне регулювання будь-якої розвиненої країни, за загальним правилом, покликане створювати механізм для пов’язування економічних інтересів національної економіки та завдань її оптимального розвитку зі світогосподарськими процесами. І Україна також не є і не повинна бути винятком у цьому плані [21, с. 54]. Всі держави країни мають зацікавленість в координації діяльності адміністрацій з боротьби зі злочинними організаціями та їх угрупованнями, які мають намір уникнути або порушити встановлений порядок переміщення через кордони [42, с. 51].

В умовах глобалізації корупція перестала бути суто національним явищем, і перетворилося на масовий злочин з істотно вираженою міжнародною складовою. Тому матеріальна, політична і моральна шкода заподіюється не тільки національним інтересам окремих країн, але і всьому міжнародному співтовариству.

Щорічно в митних службах виявляються сотні злочинів корупційної спрямованості. Але дані відомості можуть некоректно відображати реальний стан корумпованості економіки країни, оскільки корупційні злочини унаслідок певних суб'єктивних і об'єктивних причин можуть розглядатися як латентні, тобто відомості про корупційну злочинність в митних органах не завжди відображені в кримінальній статистиці держави.

З проявом корупції стикаються країни, що не тільки розвиваються, але і розвинуті, у тому числі і держави Європейського союзу.

Центральним елементом боротьби з корупцією в кожній конкретній державі є державна антикорупційна політика. Вона охоплює всі сфери державних органів, у тому числі і митну службу.

Діяльність з протидії корупції в митних органах так само, як і в інших державних органах, має на увазі застосування заходів організаційно-управлінського характеру, спрямованих на виявлення і припинення корупційних злочинів. При аналізі досвіду боротьби з корупцією в митних службах країн-учасниць Євросоюзу необхідно враховувати ряд особливостей: невеликі розміри території даних держав, невисока чисельність населення і високий рівень життя. Так, наприклад, антикорупційна політика митної служби Данії спирається на розвинутий механізм протидії корупції, який включає наступні аспекти:

- детально регламентоване антикорупційне законодавство, що складається з 20 нормативно-правових актів, в яких чітко визначені кваліфікації корупційних практик в області митної справи;

- високорозвинута система інститутів цивільного суспільства, яке активно взаємодіє зі всією системою державного управління, у тому числі і з митною службою, яка у свою чергу забезпечує суспільний контроль за діяльністю всіх митних підрозділів в країні;

- відсутність в системі митних органів спеціалізованого відділу, що здійснює контроль за дотриманням антикорупційного законодавства. Антикорупційною особливістю Данії є наявність спеціальних антикорупційних договорів. Непідписання такого договору з представниками митної служби є підставою відмови в працевлаштуванні і торговій співпраці. Даний договір накладає на співробітників митних органів, а також на учасників зовнішньоекономічної діяльності обов'язок не приймати і не пропонувати хабара при здійсненні митних операцій і процедур.

Відмітною особливістю митної служби Фінляндії є незначна кількість ресурсів, у тому числі і людських. Всього в митному відомстві Фінляндії налічується близько 2,2 тисячі осіб, при цьому надходження до федерального бюджету держави складають приблизно 10 млрд. євро щорічно, що є 30% всього доходу в бюджеті держави.

Дані обставини зменшують фінансову значущість митної діяльності, поступаючись ведучою роль прискоренню митних процедур і вдосконаленню торгових відносин. Організаційна структура митної служби Фінляндії не є звичайною державною бюрократичною системою, а швидше нагадує комерційні організації.

Також, в митній службі Фінляндії приділяється велике значення новим кадрам. Багатобічним навчанням фахівців в області митної справи займається безпосередньо саме митне відомство. Ще відомство має власну Митну школу, для викладання в якій залучаються розробники навчання, інструктора і викладачі, безпосередньо що займаються митною діяльністю. Таким чином, боротьба з корупцією в митних органах Фінляндії полягає у відсутності бюрократії і протекціонізму в кадрах митних органів, а також в наявності простоти і лаконічності в багатьох митних операціях.

В митній службі Нідерландів система боротьби з корупцією побудована на Стратегії суспільної чесності і системного усунення причин корупції. Дана стратегія включає широкий комплекс, інституційних, організаційних і процедурних заходів. До даних заходів слід віднести систему моніторингу митних операцій і процедур, що щорічно розробляється, де можливий прояв корупційних дій, і суворого контролю за діяльністю митних органів, що здійснюють дані митні операції і процедури. Також, в митній службі Нідерландів існує служба внутрішньої безпеки, яка здійснює виявлення помилок співробітників митних органів, їх порушень антикорупційного законодавства. Значущу роль в боротьбі з корупцією в митних органах і у всій державній структурі Нідерландів відіграють засоби масової інформації, які самі проводять розслідування корупційних злочинів і поширюють інформацію про корупційні прецеденти, що трапилися.

Таким чином, особливістю системи протидії корупції в митних органах Нідерландів є постійна звітність і гласність в питаннях виявлення корупційних злочинів, створення спеціальних служб внутрішньої безпеки, які проводять

систему навчання співробітників митних органів і учасників зовнішньоекономічної діяльності, що роз'яснює шкоду і негативні наслідки корупційної діяльності, а також обов'язок митних органів всіх рівнів реєструвати всі відомі їм випадки корупційної поведінки.

Люксембург традиційно займає високе положення за наслідками міжнародних досліджень рівня сприйняття корупції. В митній службі Люксембурга практично повністю відсутні випадки незначної корупції або хабарництва. З другого боку, в митних органах Люксембурга виникають випадки прояву інших форм корупції, наприклад, обмін послугами, фаворитизм і протекціонізм в кадровому складі митних органів.

Також, в антикорупційній системі митних органів Люксембурга відсутні загальна і секторальна стратегії попередження і боротьби з корупційними проявами, кодекс етики посадовців митних органів. Крім того, не дивлячись на ряд прикладів передової практики протидії корупції в митній діяльності, що стосується вільного доступу до інформації, яку розташовує митна служба, Люксембург ще не ввів загальне право на доступ до всіх адміністративних документів митної служби [55].

Проблема вважається великою загрозою громадському порядку, яка порушує ідеї рівності і справедливості німецького суспільства. Традиційно боротьба з корупцією в митних органах Німеччини зосереджена на створенні і впровадженні цілого комплексу заходів з її профілактики і попередження, що, на думку багатьох німецьких фахівців, приносить набагато більш відчутну користь, ніж посилення каральних санкцій.

В митній службі Німеччини незалежно від конкретних специфічних функцій і повноважень посадовці митних органів зобов'язані виконувати свої задачі неупереджено і справедливо на благо всього суспільства і держави. Всі співробітники митних органів несуть повну особисту відповідальність за правомірність своїх дій з виконання своїх службових повноважень. Особливістю протидії корупції в митній системі Німеччини є підвищені вимоги

і обмеження, пов'язані із службою в митних органах, які компенсуються відповідним державним даруванням і іншими виплатами, гарантіями, що забезпечують стабільність робочого місця і просування по службі, а також гідний рівень життя в країні [5].

Виходячи з аналізу досвіду боротьби з корупцією в митних органах якнайменше корумпованих країн Європейського союзу, можна зробити висновок про те, що їх митні служби при розробці антикорупційних заходів змогли провести дослідження багатьох чинників ситуації, і їх результаті ґрунтувалися як на соціальних, так і на інституційних чинниках. Не дивлячись на широкий спектр даних заходів у всіх країнах Європейського союзу, держави-лідери в протидії корупції дотримуються єдиної стратегії в методах боротьби з корупцією в митних органах, використовуючи міжнародні механізми. До таких механізмів відносяться спрощення бюрократичних механізмів в митній діяльності, вдосконалення антикорупційного законодавства, підвищення покарання за корупційну поведінку на рівні суспільного засудження і т.д. Таким чином, формуючи відповідні заходи для ліквідації корупційних систем в митних органах України, необхідно орієнтуватися як на досвід щонайменше корумпованих країн Європейського союзу, так і на індивідуальні соціальні, економічні і політичні особливості країни.

Митна служба в США налічує більш ніж 200-річну історію. І за цей час накопичений чималий досвід її діяльності, у тому числі і у сфері протидії порушенням митного законодавства. В зв'язку з цим представляється цікавим ознайомлення з наявною митною практикою і особливостями її правового регулювання з тим, щоб врахувати їх в правоохоронній діяльності митних органів України.

Основною задачею Митної служби США є митний захист кордонів США і забезпечення дотримання законів при ввезенні товарів в Сполучені Штати і вивозі їх з країни.

Разом з тим, митні органи наділені повноваженнями забезпечувати дотримання не тільки митних законів і контролювати стягування митних зборів, в зону їх відповідальності входить також контроль за виконанням всіх федеральних законів на лінії кордону США.

В цілому, всю сферу діяльності Митної служби США відповідно до законодавства можна розділити за наступними основними напрямками: виконання митних законів; виконання законів про наркотичні засоби; виконання законів про контроль над експортом і виконання законодавства з боротьби з «відмиванням» грошей.

У зв'язку з цим безпосередніми обов'язками Митної служби є:

- встановлення і стягування митного збору, стягування податків, зборів і штрафних санкцій, встановлених на товари, що ввозяться;

- оформлення документації на осіб, товари, вантажі і поштові відправлення, що ввозяться в США і що вивозяться з країни;

- контроль навігаційних законів;

- розшук і затримання осіб, що порушили митні закони і закони, що мають відношення до митниці (наприклад, закони про авторські права, патенти і торгові знаки, торгові квоти, вимогах до маркування товарів).

Таким чином, до виняткової компетенції Митної служби віднесені як «чисті порушення» митного законодавства (наприклад, помилкові заяви про вартість або характер товарів, що ввозяться), так і супутні їм правопорушення.

Оперативні співробітники митних органів можуть проводити негласні операції зі спостереження за об'єктами, підозрюваними в порушенні законів, правомочні викликати осіб для надання свідчень. Окрім того, вони мають право, за наявності відповідних судових санкцій, проводити прослуховування і електронне спостереження, а також здійснювати інші оперативні заходи.

Найпоширенішим в діяльності митниці США є спосіб отримання інформації від громадян. Масштаб використання повідомлень громадян розширюється, якщо є анонімний номер «гарячої лінії», по якому можна подзвонити для того, щоб проінформувати про підозрілі дії, і якщо такий номер повідомляють компанії, зайняті діяльністю, що має відношення до Митної служби. Такий підхід виявляється корисним, якщо Митна служба реагує на подібні повідомлення і в той же час захищає анонімність тих, хто дзвонить. Як правило, інформатори працюють більш активно, якщо їх допомога дозволяє їм отримати значну премію, розмір якої часто пов'язаний з вартістю захопленої контрабанди.

Іноді агенти Митної служби виступають в ролі або покупців або продавців контрабандного товару.

Найважливішою процедурою в США, яка допомагає в розслідуванні і кримінальному переслідуванні (в доведенні) стосовно порушень митного законодавства, є “використання різних докладних адміністративних документів, супроводжуючих пасажирів і товарів, що ввозяться або вивозяться ними” [25, с.89].

Не менш корисною процедурою вважається широке використання помітних, розбірливих і зрозумілих оголошень, в яких необачні мандрівники, імпортери або експортери попереджаються про незаконність визначених видів діяльності. Користь подібних оголошень полягає в тому, що вони сприяють доведенню обізнаності особи про дотримання необхідних правил і про її злочинні наміри.

Зрештою, наявність таких документів свідчить про те, що підсудний умисно намагався обійти митне законодавство.

Проведений нами короткий огляд правоохоронної діяльності Митної служби США показує, що вона достатньою мірою схожа з правоохоронною діяльністю митних органів України, хоча і має свою специфіку, яку необхідно

більш ретельно досліджувати з тим, щоб запозичити позитивний досвід і застосувати його при здійсненні подальших реформ у сфері митної справи.

Для попередження корупційних схем взаємодії між посадовцями митних органів і учасниками ЗЕД бажано впровадити досвід зарубіжних країн щодо здійсненню фактичного контролю мобільними групами без прив'язки до одного місця знаходження товару контролю [6, с. 15] і постійно здійснювати ротацію службовців митних органів України.

3.2. Розробка напрямів удосконалення системи протидії митним порушенням в Україні на основі зарубіжного досвіду

Проведений аналіз дозволив сформулювати напрями вдосконалення митного контролю і митного декларування в середньостроковій перспективі:

1) скорочення часу на митні операції, пов'язані з митним декларуванням і випуском товарів, а відповідно, і проведенням митного контролю;

2) попереднє, до прибуття на митну територію товарів, надання даних і електронних документів для митного контролю;

3) домінування електронного документа над документом на паперовому носії;

4) розвиток системи управління ризиками;

5) розвиток інституту уповноваженого економічного оператора;

6) реалізація технології автоматичної реєстрації декларації на товари;

7) розвиток міжвідомчої взаємодії державних органів, що беруть участь в контролі товарів, переміщуваних через митний кордон;

8) реалізація технології автоматичного випуску товарів;

9) розвиток митного контролю після випуску товарів;

10) створення механізму «єдиного вікна».

Узагальнюючи все вищесказане, можна зробити наступні висновки:

1. Боротися з митними правопорушеннями можливо лише за допомогою скоординованих дій міжвідомчих органів, таким чином, прикладом таких злагоджених дій буде створення мобільних груп.

Результатами діяльності мобільних груп послужать основою для формування інформаційної бази про покупців і продавців товарів, про перевізників, про місця фактичної доставки товарів для подальшого проведення аналітичної роботи і вибору об'єктів митного контролю при обороті товарів, а відомості про виявлених порушників розмістяться в спеціально створеній бібліотеці-досьє, яка регулярно поповнюється, мінімізуючи ризики подальшого ввезення несанкціонованої продукції на територію країни.

2. В ході проведення камеральних перевірок митний орган за допомогою наявного аналітично-програмного забезпечення зможе в більш короткі терміни отримати інформацію про учасника ЗЕД, вантаж, транспортні засоби і відстежувати його поставки. Впровадження аналітично-програмного забезпечення буде є єдиною базою для взаємодії і передачі інформації між всіма країнами. Це позитивно відобразиться на швидкості і якості митних операцій, закономірно спростить взаємодію між митними органами при проведенні митних перевірок і сприятиме вдосконаленню митного адміністрування.

3. Необхідне проведення сумісних заходів з Дорожньою поліцією в регіоні діяльності митниці в цілях виявлення порушень правил тимчасового ввезення транспортних засобів. Проводячи щонеділі сумісні рейди співробітників відділу адміністративних розслідувань із співробітниками Дорожньої поліції на автомобільних дорогах і в місцях скупчення автомобільного транспорту (автостоянки, автосервіси, автомобільні ринки, місця розбирання) з виявлення і розшуку тимчасово ввезених транспортних

засобів, невивезених у встановлені терміни, а також експлуатованих з порушенням умов процедури тимчасового ввезення, дозволить більш ефективно попереджати митні порушення.

ВИСНОВКИ

Дана кваліфікаційна робота забезпечує теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми встановлення змістовних характеристик та шляхів удосконалення боротьби з порушеннями митних правил на основі результатів критичного аналізу наукових підходів, чинного законодавства України та чинного законодавства інших розвинутих країн, стану виконання міжнародних норм митної практики. У результаті дослідження підтверджуються наступні важливі результати.

1. Об’єктивною стороною порушення митних правил є діяння, що загрожують відносинам у митній сфері як об’єкту правової охорони та причинний зв’язок між протиправним діянням та наслідками, що випливають із цього діяння. Негативний результат порушення митних правил може бути реальним (зокрема, ненадходження коштів до державного бюджету через несплату митних платежів у встановлений законодавством строк та створення умов для заподіяння шкоди (зокрема, ввезення товарів або товарів, заборонених до ввезення в Україну).

2. Доведено, що основною метою протидії порушенням митних правил в Україні є мінімізація випадків порушення митних правил, попередження та попередження таких злочинів. Водночас порушення митних правил у сучасних умовах слід розглядати як протиправне діяння, що спровокувало конфлікт щодо завдання одного з його учасників суттєво завдати шкоди державі, її інтересам у сфері митної політики та економічним інтересам, правові наслідки з яких – застосування передбаченого законом адміністративно-правового реагування.

3. У широкому розумінні суб’єктом протидії порушенням митних правил є наділений компетенцією уповноважений орган державної влади, наявність якого дає змогу бути частиною правовідносин щодо боротьби з порушеннями митних правил.

4. У широкому розумінні адміністративна процедура по боротьбі з порушеннями митних правил визначається як порядок формування державної політики щодо протидії контрабанді та порушенням митних правил, що складається з діяльності суб'єктів, уповноважених розробляти, ухвалювати, змінювати чи скасовувати державну політику. . програми на основі та відповідно до законів та нормативно-правових актів України міжнародних договорів.

5. Основними напрямами вдосконалення адміністративно-правової протидії порушенням митних правил є: а) інституційна реорганізація; б) організаційні заходи; в) ефективна взаємодія між суб'єктами контратак в Україні та між українськими митними органами та країнами ЄС; г) подолання прогалин і колізій у чинному законодавстві.

6. Необхідне створення такої системи митного контролю, яка дозволить забезпечити повноту надходження митних платежів до бюджету в умовах надання спрощень і незастосування окремих заходів з мінімізації ризиків відносно осіб, віднесених до низького рівня ризику порушення законодавства.

7. Розроблено декілька рекомендацій по вдосконаленню організації митного контролю:

- розробка методики проведення митних перевірок на основі електронної документації відносно недобросовісних учасників ЗЕД;

- формування мобільних груп в регіоні діяльності митниці;

- модернізація системи профілактики митних правопорушень і злочинів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил: навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Ченцова. К.: Істина, 2010. – 208 с.
2. Адміністративна процедура: конспект лекцій / І. Бойко, О. Зима, О. Соловйова; за заг. ред. І. Бойко. Х.: Право, 2017. – 132 с.
3. Адміністративне право України: навч. посібник: у 2 т. / В.В. Галунько, В.І. Олефір, М.П. Пихтін та ін. / за заг. ред. В.В. Галунька. Херсон: ПАТ «Херсонська міська друкарня», 2011. – Т.1: Загальне адміністративне право. – 320 с.
4. Актуальні питання теорії та практики митної справи: монографія / за заг. ред. І.Г. Бережнюка. Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2013. – 428 с.
5. Бережнюк І. Г. Порівняльний аналіз систем управління митною справою в Україні і Німеччині. Митна справа. – 2011. – № 1 (29).
6. Джурик О. Р. Особливості адміністративної відповідальності за порушення у сфері державної митної справи. Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2016. – № 5. – С. 192-195.
7. Додін Є. В. Відповідальність за порушення митних правил – новий вид юридичної відповідальності в Україні. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права: матер. міжнар. наук. конф. (Одеса, 30 листопада 2012 р.). Т. 1; відп. за випуск В. М. Дрьомін; Націон.ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2012. – С. 488-490.
8. Додін Є. В. Міжнародне співробітництво у боротьбі з контрабандою та митними правопорушеннями. Митна справа. – 2011. – № 5 (77). – С. 3-26.
9. Дьяченко О. В. Гармонізація та спрощення національної практики здійснення митних процедур в контексті європейської інтеграції. Вісник Приазовського державного технічного університету: зб. наукових праць. ПДТУ. Маріуполь, 2015. – Вип. 30. – С. 276-283.
10. Дьяченко О. В., Вишинська Т. Л., Литвин С. М. Митний контроль як один із засобів виявлення правопорушень у сфері митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Вісник Хмельницького національного університету. – 2016. – № 2. – Т. 1. – С. 218-227.
11. Дячкін О. П. Суспільна небезпечність контрабанди і правова відповідальність за її вчинення. Форум права. – 2012. – № 1. – С. 281-288.
12. Звіт про виконання Плану роботи Державної митної служби України за перше півріччя 2020 року // Державна митна служба України. URL: https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-roboti (дата звернення: 28.09.2023)

13. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів: наказ МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 09.01.1997 р. № 3/1/2/5/2/2. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97 (дата звернення: 24.09.2023)

14. Інформація щодо співробітництва Державної фіскальної служби України з міжнародними організаціями // Офіційний портал Державної фіскальної служби України. URL: http://sfs.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/informatsiya-schodo-spivrobitnitstva-mini (дата звернення: 28.09.2023)

15. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР (зі змінами, згідно із Законом України від 07.02.2019 р. № 2680-VIII). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30 (23.07.96). Ст. 141.

16. Кравець М. О. Адміністративно-правова кваліфікація порушень митних правил: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.07. Міжрегіональна академія управління персоналом. К., 2012. – 19 с.

17. Кравець М. Порушення митних правил в структурі митних правопорушень. Юридичний вісник. – 2014. – №2. – С. 74-80. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v2_2014/15.pdf.

18. Кухаренко В. Б. Основні світові тенденції розвитку митної політики та митних служб у світі. – 2014. – 528 с.

19. Лекарь С. І. Місце адміністративно-правового механізму забезпечення економічної безпеки держави у системі державно-правового механізму. Адміністративне право і процес: науково-практичний журнал заснований Київським національним університетом імені Тараса Шевченка.

20. Луцик А. М. Внутрішньо-організаційні адміністративні процедури як елемент функціонування Державної фіскальної служби України. Часопис Академії адвокатури України. – 2014. – Т. 7, № 3. – С. 56-60.

21. Мажула О. В. Інституціоналізація митної безпеки як важливої складової економічної безпеки держави. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2014. – № 11.

22. Мельник О. Г., Адамів М. Є., Тодощук А. В. Митний досвід Литовської Республіки: особливості імплементації в Україні. Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 20. – С. 5-9.

23. Миколенко О. І. Місце адміністративного процедурного права в системі юридичних знань та системі права України: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.07. – Запоріжжя, 2011. – 40 с.

24. Митна справа: підруч. / А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б.Дем'янюк та ін.; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль: ВПЦ «Екон.Думка ТНЕУ», 2014. – 540 с.

25. Митне законодавство зарубіжних країн / за ред. З. О. Буричка. Тернопіль: Астон, 2002. – 616 с.

26. Митне право України: навч. посібн. / В. В. Ченцов, С. В. Кувакін, А. В.Мазур та ін.; за ред. В. В. Ченцова. – К. 2007. – 283 с.

27. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: підручник / за наук. ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 560 с.

28. Митний кодекс України від 26.07.2017 р. № 4495-17. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2012, № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552 (зі змінами).

29. Міжнародна Конвенція про адміністративну взаємодопомогу у сфері митних відносин від 27.06.2003/ URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU03399.html (дата звернення: 21.07.2023)

30. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припинення порушень митного законодавства від 09.06.1977 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_926 (дата звернення: 21.07.2023)

31. Міжнародна Конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU73025.html (дата звернення: 25.07.2023)

32. Основні показники боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил митниць 12 місяців 2020 року – 12 місяців 2021 року.

33. Перепьолкін С. М. Міжнародно-правове забезпечення надання взаємної адміністративної допомоги з митних питань. Вісник Академії митної служби України. Серія: "Право". – 2010. – № 1(4). – С. 65-68.

34. Петрова І. Митна служба Німеччини в інтегрованій системі митних служб європейського союзу. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/1/23.pdf (дата звернення: 13.10.2023)

35. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними: постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/451-2012-п/page (дата звернення: 13.05.2023)

36. Право соціального захисту України: навч. посіб / за ред. Н. Б. Болотіної. – Київ: Знання, 2005. – 615 с.

37. Приймаченко Д. В. Інформування як форма взаємодії органів доходів і зборів у процесі здійснення митних процедур. Митне право. – 2014. – № 3 (29). – С. 25-30.

38. Про Державну прикордонну службу України: закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 27 (04.07.2003). Ст. 208 (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text (дата звернення: 09.06.2023)

39. Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації: постанова Кабінету міністрів України від 30.12.2015 р. № 1147. Офіційний вісник України. – 2016. – № 3. – Ст. 265. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/248749006 (дата звернення: 20.06.2023)

40. Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків - юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: наказ Міністерства фінансів України від 20.08.2015 р. № 727 // Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text (дата звернення: 15.06.2023)

41. Про затвердження форм процесуальних документів у справах про порушення митних правил: Наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2012 р. № 652. Дата оновлення: 15.04.2016 // Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1015-12 (дата звернення: 12.06.2023)

42. Про співробітництво у сфері правової охорони й захисту інтелектуальної власності та створення Міждержавної ради з питань правової охорони й захисту інтелектуальної власності: угода від 19.11.2010 р. // Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_n31 (дата звернення: 12.06.2023)

43. Про Стратегію сталого розвитку «Україна — 2020»: указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 // Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10 (дата звернення: 12.06.2023)

44. Романов Н. Співробітництво з США – це застосування успішного світового досвіду // Територіальні органи ДФС у Миколаївській області. URL: http://mk.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/269783.html (дата звернення: 15.09.2023)

45. Сидоренко В. В., Садікова К. І. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил. Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2014. – № 24. – С. 114-118.

46. Соломенко Г. В. Адміністративно-правові засади боротьби з порушеннями митних правил: автореф. дис., Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь, 2017. – 20 с.

47. Сорокун І. М. Адміністративно-правове регулювання забезпечення якості товарів, що ввозяться в Україну: автореф. дис. … канд. юрид. наук: 12.00.07. – Х., 2013. – 20 с.

48. Статистичний звіт ДМСУ за 2022 рік. URL: https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri (дата звернення: 28.09.2023)

49. Стратегічний план розвитку ДФС України на 2015–2018 роки: наказ ДФС України від 12.02.2015 р. № 80 // Територіальні органи ДФС у Харківській області. Офіційний портал. URL: http://kh.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/184732.html (дата звернення: 25.08.2023)

50. Ченцов В. В. Особливості державного управління митними органами в Європейському Союзі: структурно-функціональний аналіз. Теорія та практика державного управління. – 2015. – № 25. – 8 с.

51. Ченцов В. В. Досвід модернізації митної служби США та можливості його імплементації в Україні. URL: http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-01/ChentsovStat.pdf (дата звернення: 21.09.2023)

52. Evaluation report Denmark. URL: https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/168097203a (дата звернення: 09.10.2023)

53. Germany risk report. URL: https://www.ganintegrity.com/country-profiles/germany/ (дата звернення: 09.10.2023)

54. Netherlands risk report. URL: https://www.ganintegrity.com/country-profiles/netherlands/ (дата звернення: 10.10.2023)

55. Luxembourg risk report. URL: https://www.ganintegrity.com/country-profiles/luxembourg/ (дата звернення: 09.10.2023)